

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Професійна діяльність фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту багато в чому визначається якістю базової професійної підготовки у вищому навчальному закладі. Компетентність стосовно професійної підготовки використовується нещодавно. Так ще в тлумачному словнику В. Даля поняття «компетентність» пов'язується з використанням його в юридичній сфері: «компетентний суддя, хто може і має право судити про когось, про щось, або кого-небудь». У словнику іноземних слів «компетентність» означає – 1) володіння компетенцією; 2) володіння знаннями, що дозволяють мати судження про що-небудь. «Компетентний» (від лат. *competens* (*competentis*) відповідний; здатний) – 1) той, що володіє компетенцією; 2) той, що знає, обізнаний у певній галузі. «Компетенція» (від лат. *competentia* приналежність по праву) – 1) коло повноважень, певного органу, або повноважної особи; 2) коло питань, у яких ця особа обізнана та має досвід [1]. Представлені поняття є основними категоріями компетентісного підходу в освіті. Компетентісний підхід передбачає зміщення акценту з накопичування нормативно-визначених знань, умінь і навичок до розвитку у майбутніх фахівців здатності практично діяти, застосовувати навички й досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики. Перспективність зазначеного підходу полягає в тому, що він забезпечує високу готовність молодих людей до успішної діяльності в різних сферах суспільства [2, с. 2 – 9].

Компетентність фахівця традиційно розглядається як проблема оцінки його відповідності тим якостям, які необхідні для успішності тої чи тої

професійної діяльності. За Е. Зеєр, професійно компетентний працівник являє собою фахівця, який “володіє необхідними для якісного і продуктивного виконання праці знаннями, вміннями, якостями, досвідом та індивідуальним стилем діяльності” [3, с. 30-31]. Професійна компетентність представляє собою цілісну системну сукупність властивостей особистості в єдності певних особистісних якостей, а також знань, умінь, навичок, необхідних для успішної професійної діяльності. У структурі професійної компетентності виділяють три складових: загально професійну грамотність (необхідні знання), уміння використовувати знання в процесі діяльності та індивідуально-особистісні якості, без яких не можлива компетентність фахівця. Але окрім зазначених складових, структура професійної компетентності доповнюється властивостями, що притаманні людині і представляють індивідуальний стиль її діяльності. Особистість фахівця розглядається у її внутрішній цілісності, де професійне та особистісне «Я» тісно пов’язані з системою цінностей. Фахівець виступає як людина, орієнтована на виконання конструктивних соціально-моральних функцій в суспільстві, як професіонал, який володіє своєрідними можливостями і здатностями. Тому професійна компетентність не розглядається поза індивідуальністю майбутнього фахівця, оскільки кожен у процесі професійної підготовки засвоює необхідні знання, уміння, навички в особистісному контексті. Характеристика професійної компетентності як інтегрального феномена представляється сукупністю професійних властивостей; потенціалом до саморозвитку; здатністю до виконання необхідних професійних дій; опосередкованою моральною позицією особистості, що детермінує готовність до прийняття персональної відповідальності за професійні дії.

Вважають, що компетентний фахівець має володіти не лише знаннями, високими моральними якостями, а й діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи знання й беручи на себе відповідальність за свою діяльність [4, с. 188 – 216]».

Головним завданням компетентнісного підходу є – зміна цілей освіти , що вимагає переосмислення універсальних методологічних структур вищої професійної освіти. Такий підхід припускає пріоритетну орієнтацію на цілі-вектори освіти: самовизначення самодетермінацію, самоактуалізацію, соціалізацію та розвиток індивідуальності. В якості інструментальних засобів досягнення цих цілей якраз і виступають метаосвітні конструкти: компетентності, компетенції та мета якості (Е. Зеєр [3]).

Мета професійної освіти майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби з позицій цього підходу полягає не тільки у тому, щоб оволодіти професією, але й одержати «можливість справлятися з різними численними ситуаціями і працювати в групі» [6], навчитись застосовувати одержані знання на практиці, виконуючи службові завдання при злагодженій роботі «команди» рятувальників. Компетентнісний підхід можна розглядати не тільки як засіб відновлення змісту вищої професійної освіти, але і як механізм приведення його у відповідність із вимогами сучасності. Він вносить істотні корективи в організацію процесу підготовки фахівця ОРС ЦЗ, надає йому діяльнісний, практико-орієнтований характер. У перспективі компетентнісний підхід дозволить створити якісно нову модель фахівця, затребувану споживачами послуг і сучасним суспільством.

Узагальнюючи вищевикладене, вважаємо, що компетентнісний підхід орієнтує особистість на: формування і розвиток, самореалізацію особистості, що володіє компетенціями, визначають її готовність до успішної діяльності; організацію такої діяльності, щоб її виконання розкривало перед особистістю перспективу розвитку різних видів професійної компетентності та їх успішної реалізації у професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словарь иностранных слов. – М. : Рус. яз., 1986. – 608 с.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні у 2012-2021 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/images/12/05/4455.pdf>].

3. Зеер Э. Ф. Психология профессий : учеб. пособие для студентов вузов / Э. Ф. Зеер. – М. : Академический проект ; Фонд «Мир», 2005. – 336 с.
4. Нестеров В. В. Коммуникативная компетентность как фактор профессиональной компетентности педагога / В. В. Нестеров // Акмеология. – 2009. – № 1. – С. 19–26.
5. Жуков Ю. М. Проблема диагностики социально-психологической компетентности (в педагогическом общении) / Ю. М. Жуков, Л. А. Петровская, П. В. Растяников // Активные методы обучения педагогическому общению. – М., 1987. – С. 38–65.